

**«Από το Εργαστήριο στο Ερευνητικό Κέντρο.
Η περίπτωση του BE-lab: Πεπραγμένα, στόχοι και προοπτικές».**

Μ. Δανιήλ, Ε. Βλαχονάσιου, Λ. Θεοδωρίδου

1. Εισαγωγή

Αν θα ήθελε κανείς να περιγράψει την έννοια της ακαδημαϊκής ερευνητικής μονάδας που θεσμοθετείται και ονομάζεται Πανεπιστημιακό Εργαστήριο (ΠΕ), θα πρέπει να ανατρέξει στη Νομοθεσία για να βρει τον ορισμό, τον τρόπο οργάνωσης, τους στόχους κι άλλα θέματα που αφορούν στη συγκεκριμένη ακαδημαϊκή δομή. Ωστόσο, όλοι μας, τα τελευταία χρόνια, έχουμε γίνει μάρτυρες ενός διαρκούς *μετασχηματισμού* τόσο στην ελληνική Νομοθεσία όσο και στην *ουσία* των πραγμάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης στη χώρα μας, με άλλα λόγια, στη δομή και την οργάνωσή της και, συνακόλουθα, στο θεσμικό πλαίσιο που την προσδιορίζει. Έτσι, ακαδημαϊκές οντότητες, όπως τα ΠΕ ή τα Μεταπτυχιακά, υπόκεινται κατά την ίδρυσή τους σε νομοθετήματα τα οποία, κατά τη διάρκεια της πορείας κι εξέλιξης των ακαδημαϊκών δομών, διαρκώς μεταβάλλονται, μετεξελίσσονται και μοιραία καταργούνται για να αντικατασταθούν με νέα – πρόκειται για μία *διαρκή* διαδικασία των τελευταίων ετών. Αυτή η ρευστότητα, το «ασταθές», κατά μία έννοια, νομοθετικό πλαίσιο, όχι μόνο προκαλεί άγχος, αλλά, πολλές φορές, δημιουργεί μεγάλη διστακτικότητα και αναστολές σε σκέψεις για ίδρυση, στελέχωση και υποστήριξη μιας ερευνητικής μονάδας. Πιθανότατα θεωρούμε ότι η προσήλωσή μας στο ερευνητικό έργο θα αποσπάται συνεχώς απ' αυτό το ολοένα μεταλλασσόμενο θεσμικό πλαίσιο: δεν είναι τυχαίο ότι όλοι μας έχουμε πλέον εξοικειωθεί με την έννοια της «επανίδρυσης».

Υπό αυτό το πρίσμα, στη σημερινή παρουσίαση θα παρακολουθήσουμε την μέχρι τώρα πορεία του Εργαστηρίου «Δομημένου Περιβάλλοντος», που ιδρύθηκε και οργανώθηκε πριν ψηφιστεί ο νόμος 4485/2017 και πολύ πριν διαμορφωθεί το σημερινό διευρυμένο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙΠΑΕ) με τον νόμο 4610/ 2019: το νέο ΔΙΠΑΕ, στους κόλπους του οποίου εντάχθηκε και το ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας και, μέσα σ' αυτό, το πρώην Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών ΤΕ & Μηχανικών Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής ΤΕ που διαχωρίστηκε, στη συνέχεια, συγκροτώντας δύο Τμήματα, το Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών και το Τμήμα Μηχανικών Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής. Στη «δίνη» των αλλαγών και των εξελίξεων, το Εργαστήριο «Δομημένου Περιβάλλοντος» ή BE-lab, όπως είναι το ακρωνύμιό του, που ιδρύθηκε στο τέλος του 2016, βρίσκεται, σήμερα, σε διαδικασία επανίδρυσης.

Εκτός από τα παραπάνω, στόχος της σημερινής παρουσίασης είναι, επίσης, να δώσει το έναυσμα για μία δημόσια συζήτηση γύρω από την ήδη ανακοινωμένη (ν. 4610/2019) ακαδημαϊκή δομή του «Πανεπιστημιακού Ερευνητικού Κέντρου» (ΠΕΚ) του ΔΙΠΑΕ που συναπαρτίζεται από εννέα (9) Ινστιτούτα, μεταξύ των οποίων και το Ινστιτούτο «Αστικού Περιβάλλοντος». Το τελευταίο, για εμάς, ιδανικά, θα αποτελέσει ένα επόμενο βήμα ή, ενδεχομένως, τη μετεξέλιξη του BE-lab.

2. Γενικά για την έννοια του Δομημένου Περιβάλλοντος

Μιλώντας κάπως ευρύτερα, αλλά και αντλώντας στοιχεία από το θεσμικό πλαίσιο σχετικά με την *αποστολή* των ΑΕΙ, θα λέγαμε ότι η Έρευνα κατεξοχήν προάγει (προωθεί και αναβαθμίζει) την *Επιστήμη* και, αυτή με τη σειρά της, οφείλει να προάγει την ίδια τη Ζωή, σε θέματα που

εκτείνονται από την καθημερινή μας διαβίωση και το βιοτικό μας επίπεδο μέχρι την καλλιέργεια του πνεύματος, των τεχνών και του πολιτισμού μας. Ιδιαίτερα η έρευνα που σχετίζεται με τις *επιστήμες των Μηχανικών*, ανεξάρτητα από τον λιγότερο ή περισσότερο πειραματικό ή περιγραφικό της χαρακτήρα, ενέχει οπωσδήποτε την έννοια της *εφαρμογής*, με άλλα λόγια, είναι περισσότερο *εφαρμοσμένη έρευνα* παρά θεωρητική.

Το ίδιο το *δομημένο περιβάλλον* ή, αλλιώς, *κτισμένο περιβάλλον* (*built environment*), σε αντιδιαστολή με το *φυσικό περιβάλλον* (*natural environment*), είναι ένα προϊόν της ανθρωπογενούς δραστηριότητας και αποτελεί, εκ των πραγμάτων, *πεδίο εφαρμοσμένης έρευνας*. Ως τέτοιο προσφέρεται για τη μελέτη των φαινομένων της πόλης (αστικός χώρος) και των μονάδων της (κτίρια), της πόλης σε κάθε κλίμακα, του αστικού χώρου όχι μόνο σε μορφολογικό επίπεδο (μορφή-γεωμετρία) αλλά και σε κοινωνικό – κατ' επέκταση, οικονομικό και πολιτικό, πολιτισμικό και, σήμερα, αναπόσπαστα, και περιβαλλοντικό. Συνοπτικά θα λέγαμε ότι η εφαρμοσμένη έρευνα στο δομημένο περιβάλλον, ένα από τα κύρια αντικείμενα του ΠΕ ΒΕ-Lab, είναι ταυτόχρονα ευρεία και εστιασμένη, όχι μόνον λόγω των κλιμάκων που περιγράφουν το αστικό τοπίο, αλλά και λόγω του ότι το κτισμένο περιβάλλον, το «κέλυφος» της ιδιωτικής και της δημόσιας ζωή μας, είναι ένα πλαίσιο πολυσχιδές που επιδέχεται, διαχρονικά, πολλές και διαφορετικές «αναγνώσεις» κι ερμηνείες.

Οι επιστήμες των Μηχανικών, ιδιαίτερα των Πολιτικών Μηχανικών, Αρχιτεκτόνων και Αγρονόμων Τοπογράφων, αλλά και των Μηχανικών Περιβάλλοντος, Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, ακόμα και Μηχανολόγων Μηχανικών και άλλων ειδικοτήτων συνδέονται *έμμεσα ή άμεσα* με την έννοια του δομημένου περιβάλλοντος.

Στη γενικότερη έννοια του δομημένου περιβάλλοντος περιλαμβάνονται, προφανώς, και οι έννοιες του αστικού χώρου και του αστικού περιβάλλοντος (*urban space, urban environment*).

3. Γνωριμία με το Εργαστήριο «Δομημένου Περιβάλλοντος» ή “ΒΕ-Lab”

Το Εργαστήριο «Δομημένου Περιβάλλοντος», που φέρει τον διακριτικό τίτλο “ΒΕ-Lab”, ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2016 (ΦΕΚ 3371/τ. Β’/19-10-2016) ως ΠΕ του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών ΤΕ & Μηχανικών Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής ΤΕ. Η ίδρυση, δομή και λειτουργία του υπόκειντο σε μία σειρά νόμων της περιόδου 2009-2016 (όπως οι ν. 4009/2011, ν. 3794/2009 και ν. 4310/2014), μίας κοντινής προηγούμενης περιόδου κατά την οποία, ωστόσο, υπήρχε η διάκριση μεταξύ του Πανεπιστημιακού και του Τεχνολογικού Τομέα στα ΑΕΙ – σε αντίθεση με σήμερα. Παρόλα αυτά, η νομοθεσία, ως προς αυτό το μέρος της, δεν διέκρινε διαφορές ανάμεσα στα ΠΕ των ΤΕΙ και των Πανεπιστημίων, γεγονός που μας δίνει την δυνατότητα να υπάρξουμε και να λειτουργήσουμε *ισότιμα*, χθες και σήμερα, εν όψει της επανίδρυσής μας υπό την αιγίδα του νέου Πανεπιστημίου (ΔΙΠΑΕ). Μία παράμετρος ιδιαίτερα σημαντική για την *ομαλότητα* της μετεξέλιξής μας και για τα επόμενα βήματα του Εργαστηρίου, ένα πλεονέκτημα όχι μόνο για το ΒΕ-Lab αλλά και για κάθε ανάλογο ΠΕ των πρώην ΤΕΙ και νυν «κόμβων» του ΔΙΠΑΕ.

Το ΒΕ-Lab ιδρύθηκε πριν από περίπου τρία χρόνια, με πρωτοβουλία της καθηγήτριας Λίλας Θεοδωρίδου, με την *αποστολή* (α) της διεξαγωγής εφαρμοσμένης έρευνας στα αντικείμενά του, (β) της κάλυψης διδακτικών και ερευνητικών αναγκών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό

επίπεδο, (γ) της σύνδεσης και συνεργασίας του με ερευνητικά κέντρα και ακαδημαϊκά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού, (δ) της συνεργασίας με φορείς του δημόσιου τομέα, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, άλλους επιστημονικούς και κοινωνικούς φορείς, καθώς και διεθνείς οργανισμούς, (ε) της συνεργασίας με ιδιωτικούς φορείς για την προώθηση της έρευνας, την ανάπτυξη εφαρμογών, τη μεταφοράς τεχνογνωσίας, την υλοποίηση κοινών ερευνητικών προγραμμάτων κ.ά., (στ) της παροχής τεχνολογικών υπηρεσιών. Επίσης, με την αποστολή (ζ) διοργάνωσης επιστημονικών εκδηλώσεων, όπως διαλέξεις, ημερίδες, σεμινάρια, συμπόσια ή συνέδρια, (η) της πραγματοποίησης δημοσιεύσεων και εκδόσεων, καθώς και (θ) την πρόσκληση Ελλήνων και ξένων αναγνωρισμένων επιστημόνων, στο Τμήμα και στο Ίδρυμα, με διαφορετικές επιστημονικές αφορμές (βλ. ΦΕΚ 3371/2016, άρθρ. 2).

Η αρχική στελέχωση της Ερευνητικής Ομάδας Εργαστηρίου (ΕΟΕ) έγινε από μέλη ΕΠ (σημερινά μέλη ΔΕΠ) του (πρώην) Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών ΤΕ και Μηχανικών Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής ΤΕ του ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας. Συγκεκριμένα, η ολιγομελής ΕΟΕ στελεχώθηκε από οκτώ (8) ερευνητές, εκ των οποίων πέντε (5) Αρχιτέκτονες Μηχανικοί, δύο (2) Αγρονόμοι Τοπογράφοι Μηχανικοί και ένας (1) Οικονομολόγος – όλοι τους καθηγητές του Τμήματος σε διαφορετικές βαθμίδες. Διευθύντρια του Εργαστηρίου, από τότε και έως σήμερα, είναι η καθηγήτρια κ. Λ. Θεοδωρίδου με ειδικότητα Αρχιτέκτονα Μηχανικού. Η ΕΟΕ του BE-Lab πλαισιώθηκε (σύμφωνα με το άρθρ. 3 του ΦΕΚ ίδρυσης του Εργαστηρίου) και από άλλους ερευνητές-κατόχους διδακτορικού, σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, οι οποίοι είτε ήταν μέλη ΕΠ του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του Ίδρυματος, είτε είχαν άλλη σχέση συνεργασίας με το Ίδρυμα – ως επί τω πλείστον πρόκειται για Πολιτικούς Μηχανικούς ή Αρχιτέκτονες με ειδικότερα αντικείμενα συναφή με τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του Εργαστηρίου.

4. Τα πεπραγμένα της τριετίας 2016-2019

Η τριετία 2016-2019 που διένυσε το BE-Lab (για περισσότερα από δύο έτη στο πλαίσιο του ΤΕΙ, τους τελευταίους εννέα μήνες στο πλαίσιο του νέου Πανεπιστημίου) ήταν μία περίοδος σαφώς μεταβατική. Ζήσαμε ξαφνικές ή αναμενόμενες αλλαγές, οι οποίες, σε κάθε περίπτωση, κάθε τόσο, αποσυντόνιζαν την ακαδημαϊκή ζωή, την κοινότητα και τις σχέσεις μεταξύ των μελών της, ανατρέποντας δεδομένα και προηγούμενες πάγιες καταστάσεις: στο Τμήμα και στο Ίδρυμα, στην εκπαιδευτική διαδικασία και στα Προγράμματα Σπουδών, στην ιδιότητά μας ως πανεπιστημιακών δασκάλων αλλά και ως ερευνητών, και τελικά, ίσως ακόμα και στις σχέσεις μεταξύ μας. Αυτή η αποσταθεροποίηση είναι πιθανότατα το αναπόφευκτο «τίμημα» κάθε μετάβασης και κάθε οράματος για ένα επόμενο βήμα.

Το διάστημα από την ίδρυσή του και μέχρι σήμερα, το Εργαστήριο λειτούργησε πιλοτικά στην έναρξή του και υπό μεταβατικές συνθήκες και αβέβαιες προοπτικές αργότερα -υπό επανίδρυση μετά την συγχώνευση υπό το νέο ΔΙΠΑΕ μέχρι και τώρα-, παρόλα αυτά, είναι πεποίθησή μας ότι καταφέραμε σε ορισμένο βαθμό -τουλάχιστον σε ορισμένο βαθμό- να αξιοποιήσουμε τη δυναμική μας και να μεταδώσουμε τις γνώσεις μας, με έμφαση κυρίως το ευρύτερο κοινό των φοιτητών του κόμβου των Σερρών, αλλά και την τοπική κοινωνία της πόλης, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη και την πρόοδο. Θεωρούμε ότι καταφέραμε να αξιοποιήσουμε τις εγκαταστάσεις και την υλικοτεχνική υποδομή που είχαμε στη διάθεσή μας, προωθώντας την επιστήμη του Μηχανικού, οργανώνοντας και συντονίζοντας επιστημονικές εκδηλώσεις. Συμμετείχαμε σε

ερευνητικές προτάσεις, υποστηρίξαμε ερευνητικές ομάδες και συνεργαστήκαμε με φορείς, ιδιαίτερα την Τοπική Αυτοδιοίκηση, φέρνοντας σε πέρας μέρος της αποστολής μας.

Θα ήθελα, παρακάτω, ν' αναφερθώ αναλυτικότερα και ενδεικτικά σε ορισμένα από τα πεπραγμένα της ερευνητικής ομάδας του BE-Lab, για την τριετία που πέρασε, με ξεκάθαρο στόχο να επικοινωνήσω από εδώ, στους αξιότιμους συναδέλφους του ΔΙΠΑΕ, την επιστημονική μας δραστηριότητα, ώστε να δοθούν οι αφορμές για επόμενες συνεργασίες εντός του σημερινού Πανεπιστημίου.

Ως προς το μέρος της συνεργασίας μας με φορείς του δημοσίου τομέα, θα αναφέρω ότι συνεργαστήκαμε στενά με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τον Δήμο Σερρών, συν-διοργανώνοντας επαναλαμβανόμενα εκδηλώσεις με επίκεντρο το δομημένο περιβάλλον, τη βιωσιμότητα και την αειφορία. Ειδικότερα, τον Μάιο του 2017, με αφορμή την Ημέρα Περιβάλλοντος και στο πλαίσιο του ECO FESTIVAL του Δήμου Σερρών, έλαβε χώρα η ημερίδα «*Πόλεις φιλικές προς το περιβάλλον*» στις εγκαταστάσεις του Δήμου. Το BE-Lab συν-διοργάνωσε την ημερίδα με το Τμήμα Περιβάλλοντος του Δήμου, ως μία εκδήλωση ανοικτή στο κοινό της πόλης. Το Εργαστήριο συνεισέφερε στις επιστημονικές εργασίες της εκδήλωσης με μία πλήρη συνεδρία που είχε τον τίτλο «*Επεμβάσεις στο Δομημένο Περιβάλλον*», την οποία υλοποίησαν με ανακοινώσεις μέλη του BE-Lab (Βλαχονάσιου, 2017), νέοι ερευνητές και ερευνητές από Πανεπιστήμια της ημεδαπής που πλαισιώνουν την Ομάδα του Εργαστηρίου (Δημούδη, 2017). Τις δύο επόμενες χρονιές, στο ίδιο πλαίσιο, το BE-Lab συν-διοργάνωσε με τον Δήμο τις αντίστοιχες εκδηλώσεις, ανοικτές στο κοινό της πόλης. Τον Ιούνιο 2018 η ημερίδα οργανώθηκε στην κεντρική δημόσια βιβλιοθήκη της πόλης και είχε τίτλο «*Μια περιβαλλοντική ματιά στο μέλλον*». Ανάμεσα στους ομιλητές ήταν συνάδελφοι ΕΠ του Ιδρύματος (Γκειβανίδης, 2018) και νέοι ερευνητές-κάτοχοι διδακτορικού που πλαισιώνουν την ΕΟΕ του BE-Lab (Σαφούρη, 2018). Τον Ιούνιο του 2019, ο τίτλος της ημερίδας ήταν «*GO GREEN*» ενώ παράλληλα στην εκδήλωση οργανώθηκε και εικαστική έκθεση με θέμα την Ανακύκλωση. Στις επιστημονικές εργασίες της ημερίδας συνεισέφεραν με ανακοινώσεις η Διευθύντρια του Εργαστηρίου κ. Θεοδωρίδου (2019α), συνάδελφοι ΔΕΠ του Ιδρύματος (Κερτεμελίδου, 2019) καθώς και νέοι ερευνητές που πλαισιώνουν την ΕΟ του Εργαστηρίου (Αθανασίου, 2019).

Αξιολογώντας συνολικά την εμπειρία που αποκομίσαμε από τη σταθερή συνεργασία μας με τον Δήμο, θα λέγαμε ότι μέσω των παραπάνω εκδηλώσεων η ακαδημαϊκή κοινότητα πλησίασε την πόλη και τους κατοίκους της, στο πλευρό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δίνοντας την ευκαιρία σε δεκάδες πολίτες να παρακολουθήσουν δωρεάν επίκαιρα θέματα ανάπτυξης, βιώσιμης διαχείρισης και επανάχρησης για το δομημένο περιβάλλον, την πόλη, τα κτίρια, τις αστικές υποδομές.

Ως προς το μέρος της σύνδεσής μας με άλλες ερευνητικές ομάδες και την υποστήριξη αυτών, θα αναφέρω ότι τον Απρίλιο του 2018 τα μέλη του Εργαστηρίου έλαβαν μέρος στο M.A.P.S.¹ Workshop, ένα εντατικό εργαστήριο με θέμα «*A Journey on the re-use of the former military assets*» που πραγματοποιήθηκε στην πόλη των Σερρών, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού ερευνητικού Προγράμματος URBACT III. Η γνωριμία και η ανταλλαγή απόψεων με φορείς

---

¹ Το M.A.P.S. (Military Assets as Public Spaces) είναι ένα δίκτυο «Σχεδιασμού Δράσης» με εταιρους ευρωπαϊκές πόλεις, μεταξύ των οποίων και οι Σέρρες. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. την κεντρική ιστοσελίδα του δικτύου, <https://urbact.eu/maps>

ευρωπαϊκών πόλεων (Δήμων, Πανεπιστημίων κ.ά. από χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία, η Γερμανία, η Λιθουανία, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία κ.ά.) και η κριτική προσέγγιση του έργου τους που δημοσιοποιήθηκε με παρουσιάσεις για την αναζωογόνηση αστικών κέντρων ευρωπαϊκών πόλεων μεσαίου μεγέθους μέσω της επανάχρησης πρώην στρατιωτικών εκτάσεων, υπήρξε ιδιαίτερα εποικοδομητική. Μεταξύ άλλων, τα μέλη του BE-lab τεκμηρίωσαν τις απόψεις τους για τη μελλοντική διαχείριση των πρώην στρατιωτικών εκτάσεων στις πόλεις αυτές, προτείνοντας νέες χρήσεις και άλλους μετασχηματισμούς μορφολογικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα, με τελικό στόχο την ανάκτηση του δημόσιου χώρου στις ευρωπαϊκές πόλεις και την απόδοσή του στους κατοίκους τους. Ανάμεσα στις πόλεις για τις οποίες διερευνήθηκαν προοπτικές ανάκτησης του δημόσιου χώρου ήταν και η πόλη των Σερρών. Αξιολογώντας την εμπειρία συμμετοχής μας στο συγκεκριμένο εντατικό εργαστήριο, θα λέγαμε ότι το έργο της δικής μας ερευνητικής ομάδας υποβοηθήθηκε καθώς διευρύνθηκαν οι γνώσεις μας στον τομέα των αστικών αναπλάσεων και τους τομείς διαχείρισης, επανάχρησης και αναζωογόνησης των αστικών κέντρων, κερδίσαμε, επίσης, την εμπειρία του μεθοδολογικού εργαλείου «εντατικό εργαστήριο» (Workshop), ενώ συμβάλλαμε στο έργο της αντίστοιχης ελληνικής ερευνητικής ομάδας υποστηρίζοντας τη συμμετοχή της στο Πρόγραμμα URBACT III.

Η ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με εθνικούς και διεθνείς ερευνητικούς φορείς, είτε συμμετέχοντας σε εκδηλώσεις ανάλογες του προαναφερθέντος Workshop, είτε υποστηρίζοντας ποικιλοτρόπως το έργο τους, έχει, πάντοτε, ως τελικό στόχο τη διερεύνηση και ανάδειξη των δυνατοτήτων παρέμβασης στο δομημένο περιβάλλον – η έμφαση, πολλές φορές, δίνεται στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή μας. Σε αυτό το πνεύμα, τον Μάρτιο του 2019, το BE-Lab, σε συνεργασία και με άλλους φορείς, υποστήριξε το έργο μιας μεγάλης ερευνητικής ομάδας², φιλοξενώντας εκδήλωση με τίτλο «Πεδιάδα των Σερρών. Μιλήστε μας για τον τόπο σας: Αρχιτεκτονική, Τοπίο, Μνήμη», στο πλαίσιο του Ερευνητικού Προγράμματος MODSCAPES. Το Έργο αυτό ασχολείται με τα νέα αγροτικά τοπία που προέκυψαν από μεγάλης κλίμακας πολιτικές γεωργικής ανάπτυξης και εποικισμού, οι οποίες εφαρμόστηκαν τον 20ο αιώνα σε όλη της Ευρώπη και πέραν αυτής.³ Η εκδήλωση στην Πανεπιστημιούπολη Σερρών συνδέθηκε και με προηγούμενη Ημερίδα⁴ του Τμήματος, καθώς παρουσιάστηκε ο αντίστοιχος Τόμος Πρακτικών⁵ που είχε εκδώσει τότε η κ. Θεοδωρίδου και τα μέλη του BE-Lab (πριν από τη σύσταση του Εργαστηρίου), ένα σύγγραμμα σχετικό με εξυγιαντικά έργα μεγάλης κλίμακας, και ειδικότερα την εκτροπή του ποταμού Στρυμόνα, και τις επιπτώσεις τους στο δομημένο περιβάλλον και τη ζωή των τοπικών κοινωνιών.

---

² Η ερευνητική ομάδα αποτελείται από συνεργαζόμενους εταίρους που εντάσσονται σε κορυφαία ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα, όπως τα Université Libre de Bruxelles (Belgium), Politecnico di Milano (Italy), CESAP και CEAA (Porto, Portugal), Technische Universität (TU) Berlin (Germany) και Estonian University of Life Sciences (Estonia). Υποστηρίζεται επίσης από τους φορείς DOCOMOMO International, CIVILSCAPE και ECLAS, ενώ χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα HORIZON 2020 (Humanities in the European Research Area).

³ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. την κεντρική ιστοσελίδα του Έργου, <https://www.modscapes.eu>

⁴ Η Ημερίδα είχε τίτλο «Τα μεγάλα εξυγιαντικά έργα στην Κοιλιάδα του Στρυμόνα της περιόδου 1929-1936: νέα στοιχεία για την εκτέλεσή τους, η σημερινή αποτίμηση και οι μελλοντικές προοπτικές τους» και έλαβε χώρα στο ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας στις 25-05-2016.

⁵ Θεοδωρίδου, Μ. Ε., (επιμ.), 2017. Η Εκτροπή του Στρυμόνα. Τα μεγάλα εξυγιαντικά έργα του Μεσοπολέμου. Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Σέρρες: Εκδ. ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας.

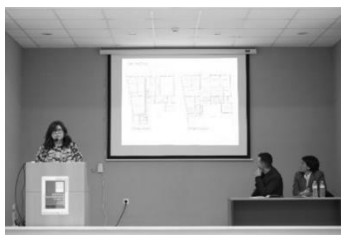
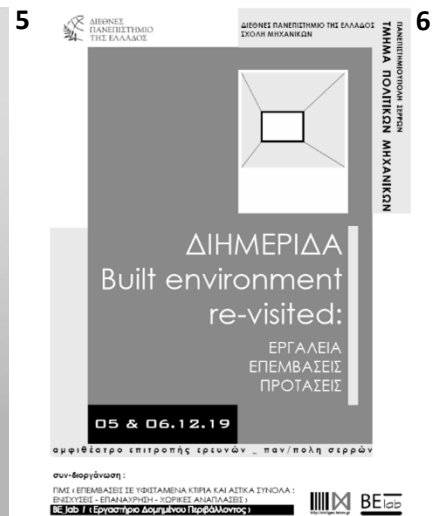
Τον Οκτώβριο του 2019, στο ίδιο πλαίσιο διασύνδεσης και υποστήριξης επιστημονικών ομάδων που εστιάζουν ιδιαίτερα στην εφαρμοσμένη έρευνα, μέλη του BE-Lab παρακολούθησαν τις εργασίες in-situ εγκατάστασης που έλαβε χώρα στο Πάρκο της Λόντζας, στο Νέο Πετρίτσι Σερρών. Οι εργασίες της δράσης που είχε τη μορφή της Εγκατάστασης (Installation), είχαν στόχο τη λειτουργική αναβάθμιση του περιαστικού Πάρκου. Το έργο υλοποιήθηκε εντατικά μέσα σε λίγες μέρες (και με αντίξοες καιρικές συνθήκες) υπό την επίβλεψη του Ισπανού αρχιτέκτονα ερευνητή και καθηγητή κ. Alberto Altes Arlandis. Η ομάδα «Άμεσης Αρχιτεκτονικής Παρέμβασης»⁶, τα μέλη της οποίας εξειδικεύονται, μεταξύ άλλων, στον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων από ξυλεία, εμπνεύστηκε και κατασκεύασε τρία έργα αστικού εξοπλισμού, με στόχο την αναβίωση ενός εγκαταλελειμμένου χώρου, με σεβασμό κι ευαισθησία απέναντι στο τοπίο και τα φυσικά χαρακτηριστικά του. Η γνωριμία και διασύνδεσή μας με τη διεθνή ομάδα αξιολογείται ως μία πολύτιμη εμπειρία, έξω από τα συνηθισμένα της ακαδημαϊκής μας ζωής, με την οποία πρόκειται να ανατροφοδοτήσουμε δημιουργικά το έργο του BE-Lab. Στα σχέδιά μας είναι να προτείνουμε την «κατοίκηση» (με άλλες αφορμές) του Πάρκου της Λόντζας, με στόχο την μετά-αξιολόγηση (post-evaluation) του τόπου που δέχθηκε την αρχιτεκτονική παρέμβαση, επεκτείνοντας, ερευνητικά, το έργο της διεθνούς ομάδας με την οποία συνδεθήκαμε και στο πλαίσιο, πάντοτε, του αντικειμένου και των ενδιαφερόντων μας για το δομημένο περιβάλλον.

Περνώντας σε κάτι διαφορετικό, συγκεκριμένα στο μέρος της αποστολής μας που αφορά τη διοργάνωση επιστημονικών εκδηλώσεων, συνεδρίων, ημερίδων κ.λπ., θα αναφερθούμε σε δύο μεγάλες εκδηλώσεις που έλαβαν χώρα στις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου, στο αμφιθέατρο της Ε.Ε. του κόμβου των Σερρών, και συνδιοργανώθηκαν από το BE-Lab. Πρόκειται για την επιστημονική ημερίδα με θέμα «Οδική ασφάλεια και βιώσιμη αστική κινητικότητα» που έγινε τον Μάρτιο του 2019 και την επιστημονική δι-ημερίδα με θέμα «Built-Environment re-visited: Εργαλεία - Επεμβάσεις - Προτάσεις» που έλαβε χώρα στις ίδιες εγκαταστάσεις τον Δεκέμβριο του 2019. Η πρώτη εκδήλωση συνδέθηκε και μας έφερε σε επαφή με το Εργαστήριο Τεχνολογίας Οχημάτων (VTL) του Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών του ΔΙΠΑΕ, ενώ στη δεύτερη, το Εργαστήριό μας συνεργάστηκε με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Επεμβάσεις σε υφιστάμενα κτίρια και αστικά σύνολα: Ενισχύσεις, επανάχρηση και χωρικές αναπλάσεις» του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών του ΔΙΠΑΕ (Δανιήλ, 2020). Στις δύο εκδηλώσεις προσεκλήθησαν και συμμετείχαν με ανακοινώσεις καθηγητές από ελληνικά Πανεπιστήμια, όπως το Δημοκρίτειο Παν/μιο Θράκης, το Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης, το Παν/μιο Θεσσαλίας αλλά και το νέο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (που τον Δεκέμβριο 2019 μετρούσε μόλις λίγους μήνες λειτουργίας), ενώ υπήρξε και μικρή συμμετοχή ερευνητών από Παν/μια του εξωτερικού (Όσλο, Delft). Οι εκδηλώσεις υποστηρίχθηκαν με θέρμη από αρκετούς συναδέλφους των συνεργαζόμενων με το BE-Lab Τμημάτων του ΔΙΠΑΕ και, ιδιαιτέρως, από νέους ερευνητές-κατόχους διδακτορικού που πλαισιώνουν την ΕΟΕ του BE-Lab (Θεοδωρίδου, 2020 και Θεοδωρίδου, 2019β). Η συμμετοχή των φοιτητών στις κεντρικές αυτές εκδηλώσεις υπήρξε σχεδόν εντυπωσιακή, με την έννοια ότι αφενός η θεματολογία που καθόριζε μία διεπιστημονική

---

⁶ Η ομάδα «Άμεσης Αρχιτεκτονικής Παρέμβασης» είναι μία δημιουργική ομάδα πρώην συμφοιτητών, αποτελούμενη από αρχιτέκτονες-αποφοίτους σχετικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος του Πανεπιστημίου Umea της Σουηδίας, διαφορετικών εθνικοτήτων, οι οποίοι πραγματοποιούν αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις, στηρίζοντας κι ενισχύοντας παραμελεμένους τόπους και τοπικές κοινότητες. Η πρωτοβουλία για την εγκατάσταση στο Πάρκο της Λόντζας, στο Νέο Πετρίτσι Σερρών, ανήκει στην συμμετέχουσα στην ομάδα αρχιτέκτονα Ιουλία Ελευθεριάδου.

προσέγγιση του δομημένου περιβάλλοντος και αφετέρου οι αξιόλογοι εκτός του Ιδρύματος προσκεκλημένοι, ενθουσίασαν τους φοιτητές κι έτσι υπήρξε αθρόα προσέλευση. Η ενεργή φοιτητική συμμετοχή εκφράστηκε και με την προβολή, στο περιθώριο των ομιλιών της πρώτης ημερίδας, μιας καινοτόμου ιδέας της φοιτητικής ομάδας TEICM Racing Team.

Στιγμιότυπα της δραστηριότητας του BE-Lab. Αναλυτικά, βλ. σελ. 13

Οι εκδηλώσεις αυτές έγιναν μία ιδιαίτερη αφορμή διασύνδεσης του ακαδημαϊκού χώρου με την αγορά και την τοπική κοινωνία της πόλης, καθώς τόσο ελεύθεροι επαγγελματίες Μηχανικοί διαφορετικών ειδικοτήτων προσήλθαν, συμμετείχαν και ικανοποιήθηκαν σχετικά με την πληροφορία και τη γνώση που μεταδόθηκε, όσο και απλοί πολίτες -απασχολούμενοι σε άλλους τομείς- παρακολούθησαν με ενδιαφέρον τις δύο επιστημονικές εκδηλώσεις. Η ανατροφοδότηση (feedback) για όλες τις πλευρές, τους διοργανωτές, τους συμμετέχοντες (εισηγητές) και το ευρύ ακροατήριο κρίνεται, θεωρούμε, ιδιαίτερα χρήσιμη και πολύτιμη για το μέλλον.

Στο πλαίσιο της αποστολής μας για πραγματοποίηση δημοσιεύσεων και άλλων εκδόσεων, είμαστε στη διαδικασία έκδοσης ηλεκτρονικών πρακτικών της διημερίδας του Δεκεμβρίου '19, ενώ σχεδόν όλες οι παρουσιάσεις/ εισηγήσεις των ημερίδων που διοργανώσαμε είναι διαθέσιμες, με ελεύθερη πρόσβαση, στον προσωρινό ιστότοπο του Εργαστηρίου (http://civilgeo.teicm.gr/index.php?cat_id=127). Φιλοδοξούμε, σύντομα, ολόκληρο το αρχείο του BE-Lab θα βρει τη θέση του στο διαδίκτυο ή/και σε μία συλλογική έκδοση.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το BE-Lab, μέχρι σήμερα, δεν χρησιμοποίησε κάποια χρηματοδότηση και οι παραπάνω εκδηλώσεις στηρίχθηκαν, εν πολλοίς, σε εθελοντική εργασία, πέρα από την αμέριστη συμπαράσταση που είχαμε από το (πρώην) ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας και τον Δήμο Σερρών. Συμπερασματικά, θα λέγαμε, επίσης, ότι η περιφερειακή θέση στον χάρτη που κατέχει, εκ των πραγμάτων, η πανεπιστημιούπολη Σερρών, δημιουργεί μεγαλύτερες ανάγκες αλλά και υψηλές προσδοκίες αναφορικά με *εξωστρεφείς* επιστημονικές εκδηλώσεις μεγάλης εμβέλειας, για τις οποίες τόσο η ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και η τοπική κοινωνία είναι σύμμαχοί μας. Το BE-Lab δεσμεύεται να συνεχίσει να εργάζεται σε αυτή την κατεύθυνση.

5. Επόμενα βήματα και μελλοντικοί στόχοι

Στα μελλοντικά σχέδια του Εργαστηρίου βρίσκονται αφενός ορισμένες ερευνητικές προτάσεις (συμμετοχή σε προτάσεις ευρωπαϊκών Ερευνητικών Προγραμμάτων σε συνεργασία με άλλα Πανεπιστήμια και ερευνητικούς φορείς, οι οποίες βρίσκονται σε διαδικασία αξιολόγησης), καθώς επίσης και επόμενες επιστημονικές εκδηλώσεις, στις εγκαταστάσεις της Πανεπιστημιούπολης των Σερρών αλλά και στην έδρα του ΔΙΠΑΕ, τη Θεσσαλονίκη. Η θεματολογία τους είναι σχετική με τον κεντρικό θεματικό μας άξονα, το *δομημένο περιβάλλον*, καθώς επίσης συνδέσεις και προεκτάσεις του θέματος αυτού. Ενδεικτικά θα αναφερθώ μόνο στην Ημερίδα Αρχιτεκτονικής Τοπίου που έχει δρομολογηθεί για τον επόμενο Μάιο (2020), την οποία το BE-Lab συν-διοργανώνει μαζί με το Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής της Σχολής Επιστημών Σχεδιασμού του ΔΙΠΑΕ. Πρόκειται για μία εκδήλωση με τίτλο «*Τοπία Τοπίων*» που υλοποιείται με στόχο τον προβληματισμό γύρω από τον σχεδιασμό του -αστικού και φυσικού- Τοπίου, με έμφαση σε πόλεις της βόρειας Ελλάδας, όπως η Δράμα και οι Σέρρες – και όχι μόνο. Προσκεκλημένοι ομιλητές είναι καθηγητές ελληνικών Πανεπιστημίων που διακρίθηκαν στην έρευνα πάνω στα θέματα διαχείρισης και σχεδιασμού του Τοπίου, καθώς και νέοι ερευνητές με αντίστοιχα αντικείμενα.

Με ακαδημαϊκούς όρους -δηλαδή στον ακαδημαϊκό χώρο και χρόνο- η *τριετία* είναι πιθανότατα ένα εύλογο διάστημα μέσα στο οποίο ένα εγχείρημα -διδασκτικό ή ερευνητικό- μπορεί να ξεκινήσει πιλοτικά, να δοκιμαστεί, να αξιολογηθεί και να βελτιωθεί με στόχο, στο τέλος περίπου

του διαστήματος, να βρεθεί μία πιο δόκιμη και ολοκληρωμένη «φόρμα», ένας καταλληλότερος τρόπος δομής και λειτουργίας, συγκριτικά με την πρώτη -αρχική- εκδοχή. Αυτή είναι τουλάχιστον η δική μας άποψη, κάνοντας μία αυτοκριτική, σχετικά με ένα ακαδημαϊκό εγχείρημα όπως το Εργαστήριο «Δομημένου Περιβάλλοντος» ή BE-Lab και τη μελλοντική του πορεία. Αυτή θα διαμορφωθεί αξιολογώντας τα βήματα, τις παραλείψεις ή αστοχίες, τους «σταθμούς» και τις μικρές επιτυχίες, την πολύτιμη εμπειρία, συνολικότερα, της πρώτης αυτής τριετίας ίδρυσης και λειτουργίας του Εργαστηρίου. Το βέβαιο, για εμάς, είναι ότι αυτή η προσπάθεια που ξεκίνησε με μάλλον αντίξοες συνθήκες -μέσα σε ένα, αν μη τι άλλο, 'ασταθές' πλαίσιο- θα συνεχιστεί και θα πρέπει να πλαισιωθεί και από άλλες ομόρροπες δυνάμεις, ανθρώπινο δυναμικό με γνωστικά αντικείμενα γύρω από το κτισμένο περιβάλλον, νέους ερευνητές και συναδέλφους του νεοσύστατου Πανεπιστημίου μας – απευθύνουμε λοιπόν μία ανοιχτή πρόσκληση!

6. Αντί επιλόγου: Το Ινστιτούτο «Αστικού Περιβάλλοντος» στο πλαίσιο του ΠΕΚ του ΔΙΠΑΕ

Κάνοντας μία μικρή 'στροφή' στη συζήτηση γύρω από τα θεσμοθετημένα ΠΕ και έχοντας παρακολουθήσει συνοπτικά τα πεπραγμένα της τριετίας 2016-2019 για το BE-Lab, αντί επιλόγου θα θέλαμε να αναφερθούμε στην ανακοινωμένη (ν. 4610/2019) ακαδημαϊκή δομή του «Πανεπιστημιακού Ερευνητικού Κέντρου» (ΠΕΚ) του ΔΙΠΑΕ που συναπαρτίζεται από εννέα (9) Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα (ΕΠΙ), μεταξύ των οποίων και το Ινστιτούτο «Αστικού Περιβάλλοντος». Το τελευταίο, για εμάς, ιδανικά, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα επόμενο βήμα ή, ενδεχομένως, ακόμα και τη μετεξέλιξη της ερευνητικής μονάδας του BE-lab.

Η συγκεκριμένη δομή, το ΠΕΚ, περιγράφεται αναλυτικά στον ιδρυτικό νόμο του νέου ΔΙΠΑΕ, και συγκεκριμένα στο άρθρ. 4 του ν. 4610/7-5-2019. Πρόκειται για μία ακαδημαϊκή μονάδα του Πανεπιστημίου με κυριότερους σκοπούς τη διεξαγωγή έρευνας και την ικανοποίηση πολιτισμικών και αναπτυξιακών αναγκών της χώρας, τη συμβολή στην εκπαίδευση και την πρακτική άσκηση, την παροχή υπηρεσιών σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και την αρωγή και στήριξη του Πανεπιστημίου ώστε να ανταποκριθεί στην αποστολή του, σε θέματα που αφορούν την ανάπτυξή του, τον διεθνή χαρακτήρα του και την υποστήριξη των φοιτητών του. Για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών, το Π.Ε.Κ. (α) υλοποιεί ερευνητικά ή αναπτυξιακά προγράμματα και έργα, (β) συνεργάζεται με παραγωγικούς φορείς της ημεδαπής ή της αλλοδαπής και προωθεί την οικονομική αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων του, (γ) συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, το ελληνικό δημόσιο, άλλα Α.Ε.Ι., ερευνητικούς φορείς και άλλους και διαμεσολαβεί στη διασύνδεση της έρευνας με την εκπαίδευση, την οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό. Επίσης, (δ) συνεργάζεται με Έλληνες και ξένους εμπειρογνώμονες σε θέματα που άπτονται των αντικειμένων του και (ε) αναπτύσσει οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα συναφή με τους παραπάνω σκοπούς. (βλ. ν. 4610/7-5-2019, άρθρ. 4, παρ. 3-4).

Σε αυτό το πλαίσιο, η ιδέα για το Ινστιτούτο «Αστικού Περιβάλλοντος» διαμορφώθηκε και υποβλήθηκε από τη Διευθύντρια του BE-Lab, λίγο πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία συγχωνεύσεων προς το νέο σχήμα του Πανεπιστημίου, ως μία ενέργεια *ενοποίησης του κατακερματισμένου χώρου της έρευνας* στο εσωτερικό του κόμβου των Σερρών αλλά και, ευρύτερα, εντός του ΔΙΠΑΕ, και μία ενέργεια *οργάνωσης μιας ερευνητικής διοικητικής δομής* ώστε να μπορούν από κοινού τα υφιστάμενα (αλλά και τα μελλοντικά) θεσμοθετημένα Εργαστήρια, τα οποία ασχολούνται, άμεσα ή έμμεσα, με το Αστικό Περιβάλλον, να δημιουργούν

ή να αξιοποιούν και να χρησιμοποιούν από κοινού τις υφιστάμενες ερευνητικές και διδακτικές υποδομές τους. Να δύναται να εκπονούν και να συνδιοργανώνουν κοινά ερευνητικά και μεταπτυχιακά προγράμματα, να συμπράττουν στην άσκηση οικονομικών ή μη οικονομικών δραστηριοτήτων και, εν γένει, να συμπράττουν με την επιλογή κάθε πρόσφορης μεθόδου και διαδικασίας και ιδίως μέσω της δημιουργίας διμερών ή πολυμερών δικτύων. Τελικός στόχος, η βελτίωση της τεχνογνωσίας και των ερευνητικών δυνατοτήτων και προοπτικών τους, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας τους. Η κυριότερη πρόθεση και πλεονέκτημα, ταυτόχρονα, του ΕΠΙ «Αστικού Περιβάλλοντος» είναι η *διασύνδεση* πολλών Τμημάτων ή ακαδημαϊκών μονάδων του ΔΙΠΑΕ και, ως εκ τούτου, η ανταπόκρισή του στις προδιαγραφές μίας μελέτης βιωσιμότητας, σύμφωνα με την έκθεση-πρόταση που είχε καταθέσει η κ. Θεοδωρίδου το 2018. Η πρόταση αυτή πράγματι έγινε δεκτή κι έτσι το Ινστιτούτο συμπεριλήφθηκε στο νόμο ίδρυσης του ΔΙΠΑΕ (άρθρ. 4, ν. 4610, ΦΕΚ 70/τ. Α'/07.05.2019). Τα Τμήματα στα οποία κυρίως απευθύνεται το ΕΠΙ «Αστικού Περιβάλλοντος» είναι Τμήματα Μηχανικών και Τμήματα Σχεδιασμού (Πολιτικών Μηχανικών, Μηχανολόγων Μηχανικών, Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής, Αρχιτεκτονικής κ.λπ.) καθώς και αντίστοιχα θεσμοθετημένα Εργαστήρια, εντός του ΔΙΠΑΕ – και όχι μόνο.

Στις μελλοντικές προθέσεις του Ινστιτούτου «Αστικού Περιβάλλοντος» είναι, επιπλέον, να επιδιώξει συνεργασίες με ερευνητικά ινστιτούτα, εργαστήρια και ερευνητικές ομάδες στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς επίσης και με Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών με ομοειδή αντικείμενα. Ως πιθανές συνεργασίες προσβλέπουμε σε δραστήριες ερευνητικές μονάδες με πολύ αξιόλογο έργο, όπως το Ινστιτούτο «Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού», του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Παντείου Πανεπιστημίου στην Αθήνα, το Εργαστήριο «Αστικού Περιβάλλοντος», που εντάσσεται στον Τομέα Πολεοδομίας και Χωροταξίας της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου, το Πανεπιστημιακό Εργαστήριο για την έρευνα στην αστική καινοτόμο ανάπτυξη και τις ευφυείς πόλεις “URENIO” του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, το Εργαστήριο Μορφολογίας του Αστικού Χώρου, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κ.ά. Οι εν λόγω ερευνητικές μονάδες αναφέρονται ενδεικτικά και με δική μας πρωτοβουλία ως πιθανοί εταίροι τους οποίους θα θέλαμε, καταρχάς και όχι αποκλειστικά, να προσεγγίσουμε στο μέλλον, με την ελπίδα της θετικής τους ανταπόκρισης.

Τα ερωτήματα που προκύπτουν, αναφορικά με την ακαδημαϊκή δομή του ΠΕΚ του ΔΙΠΑΕ και συνακόλουθα των «συστατικών» του, δηλαδή των Ερευνητικών Πανεπιστημιακών Ινστιτούτων (όπως το ΕΠΙ «Αστικού Περιβάλλοντος» και άλλα ΕΠΙ του ν. 4610/2019), την παρούσα χρονική στιγμή, είναι αρκετά, καθώς αν και οι μονάδες αυτές έχουν περιληφθεί στον ιδρυτικό μας νόμο, οι ίδιες δεν έχουν *ακόμα* αποκτήσει ουσιαστική υπόσταση. Τι θα μπορούσαμε, λοιπόν, να αντλήσουμε από την εμπειρία μας ως ερευνητών-συμμετεχόντων σε θεσμοθετημένα υφιστάμενα σχήματα όπως τα ΠΕ ή ακόμα και άτυπες ερευνητικές ομάδες, βοηθώντας προς αυτή την κατεύθυνση; Σε ποιο βαθμό αντίστοιχα παραδείγματα ΠΕΚ άλλων ελληνικών Πανεπιστημίων θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν να κινηθούμε γρηγορότερα προς την κατεύθυνση της ουσιαστικής εγκαθίδρυσης και λειτουργίας μας; Θεωρούμε χρήσιμη τη στήριξη αυτής της πανεπιστημιακής δομής και έχουμε όλοι την ίδια εικόνα για τον ρόλο της; Πόσο οι συνεργασίες μεταξύ των υφιστάμενων ερευνητικών ΠΕ του ΔΙΠΑΕ θα διευκόλυνε την υλοποίηση

του εγχειρήματος; Όλα τα παραπάνω, τίθενται, εδώ, ως επίλογος, -δεν θα ήθελα να πω ως ρητορικά ερωτήματα- με την ελπίδα να ξεκινήσει ένας γόνιμος διάλογος, σήμερα και αργότερα, ώστε να πλησιάσουμε, τελικά, στην υλοποίηση (και) αυτού του φιλόδοξου οράματος, στην πραγματοποίηση μίας ακόμα δημιουργικής ερευνητικής δομής, η οποία θα συμβάλλει στην αποστολή μας, ως Πανεπιστημίου, για κυοφορία και υλοποίηση καινοτόμων ιδεών, ανάπτυξη και πρόοδο τη νέα δεκαετία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Αθανασίου, Κ., 2019. «Η τεχνολογία στην υπηρεσία των αστικών περιβαλλοντικών πρακτικών: οι έξυπνες πόλεις χρησιμοποιούν έξυπνο αστικό εξοπλισμό», διάλεξη στην Ημερίδα *Go Green*, 05.06.2019, ΔΙΠΑΕ, Σέρρες. Online, <http://civilgeo.teicm.gr/userfiles/files/geo/ekdiloseis/athanasiou%20-%20smart2.pdf>, πρόσβαση 10-01-20.

Απόφαση «Έγκριση ίδρυσης Εργαστηρίου «Δομημένου περιβάλλοντος» (Built Environment Laboratory) υπό τον διακριτικό τίτλο “BE-Lab” στο Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών ΤΕ και Μηχανικών Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής ΤΕ της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών του Τ.Ε.Ι. Κεντρικής Μακεδονίας». ΦΕΚ 3371/τ. Β’/19.10.2016, online, <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek>, πρόσβαση 10-01-2020.

Βλαχονάσιου, Ε., 2017. «Βιοκλιματικός Σχεδιασμός σε δημόσια κτίρια στην Ελλάδα», διάλεξη στην Ημερίδα *Πόλεις φιλικές προς το περιβάλλον*, 22.05.2017, ΔΕΥΑΣ, Σέρρες.

Γκεϊβανίδης, Σ., 2018. «Οδικές μεταφορές: επιπτώσεις στο περιβάλλον, σκάνδαλα προβληματισμοί και λύσεις», διάλεξη στην Ημερίδα *Μια περιβαλλοντική ματιά στο μέλλον*, 05.06.2018, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη, Σέρρες.

Δανιήλ, Μ., 2020. «Δομημένο περιβάλλον ‘εκ νέου’. Εισαγωγικό σημείωμα», στα ηλεκτρονικά πρακτικά της Δι-ημερίδας *Built Environment Re-visited: Εργαλεία, Επεμβάσεις, Προτάσεις*, 05-06.12.2019, ΔΙΠΑΕ, Σέρρες – υπό δημοσίευση.

Δήμος Σερρών, online, <http://www.serres.gr>, πρόσβαση 13-01-2020.

Δημούδη, Α., 2017. «Βιοκλιματική αναβάθμιση υπαίθριων χώρων στην πόλη των Σερρών : Οφέλη για τους δημότες και το περιβάλλον», διάλεξη στην Ημερίδα *Πόλεις φιλικές προς το περιβάλλον*, 22.05.2017, ΔΕΥΑΣ, Σέρρες.

Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, online, <https://www.ihu.gr/>, πρόσβαση 12-01-2020.

Εργαστήριο «Αστικού Περιβάλλοντος», online, <http://www.arch.ntua.gr/envlab>, πρόσβαση 17-01-2020.

Εργαστήριο «Δομημένου Περιβάλλοντος», online, http://civilgeo.teicm.gr/index.php?cat_id=127, πρόσβαση 08-01-2020.

Εργαστήριο Μορφολογίας του Αστικού Χώρου, online, <https://ee.uth.gr/el/content/ergastirio-morfologias-toy-astikoy-horoy>, πρόσβαση 17-01-2020.

Θεοδωρίδου, Λ., 2020. Απολογισμός Δι-ημερίδας *Built Environment Re-visited: Εργαλεία, Επεμβάσεις, Προτάσεις*, 05-06.12.2019, ΔΙΠΑΕ, Σέρρες. Online, http://civilgeo.teicm.gr/index.php?cat_id=127&id=2062, πρόσβαση 20-01-20.

Θεοδωρίδου, Λ., 2019α. «Green Campus: αποτίμηση της υφισταμένης κατάστασης και προοπτικές της Πανεπιστημιούπολης Σερρών», διάλεξη στην Ημερίδα *Go Green*, 05.06.2019, ΔΙΠΑΕ, Σέρρες. Online, [http://civilgeo.teicm.gr/userfiles/files/geo/ekdiloseis/THEODORIDOU%20GO%20GREEN%20\(.pdf](http://civilgeo.teicm.gr/userfiles/files/geo/ekdiloseis/THEODORIDOU%20GO%20GREEN%20(.pdf), πρόσβαση 10-01-20.

Θεοδωρίδου, Λ., 2019β. Απολογισμός Ημερίδας *Οδική Ασφάλεια και Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα*, 08.03.2019, ΔΙΠΑΕ, Σέρρες. Online, <http://civilgeo.teicm.gr/userfiles/files/geo/ekdiloseis/Apologismos Imeridas RSSUM 2019 .pdf>, πρόσβαση 20-01-20.

Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού, online, <https://www.uehr.gr/>, πρόσβαση 20-01-2020.

Κερτεμελίδου, Β., 2019. «Αξιοποίηση φυσικών και ανακυκλώσιμων υλικών και περιβαλλοντική εκπαίδευση: εικαστικές παρεμβάσεις με θέμα Τέχνη και Φύση», διάλεξη στην Ημερίδα *Go Green*, 05.06.2019, ΔΙΠΑΕ, Σέρρες. Online, http://civilgeo.teicm.gr/userfiles/files/geo/ekdiloseis/KERTEMELIDOU_gogreen.pdf, πρόσβαση 10-01-20.

Νόμος υπ' αριθμ. 4485 «Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις». ΦΕΚ 114/τ. Α' /04.08.2017, online, <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek>, πρόσβαση 10-01-2020.

Νόμος υπ' αριθμ. 4610 «Συνέργειες Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι., πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πειραματικά σχολεία, Γενικά Αρχεία του Κράτους και λοιπές διατάξεις». ΦΕΚ 70/τ. Α' /07.05.2019, online, <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek>, πρόσβαση 10-01-2020.

Σαββίδης, Π., 2019, «Εθελοντές αρχιτέκτονες από 13 διαφορετικές χώρες μεταμόρφωσαν πάρκο στο Νέο Πετρίτσι σε ιδανικό χώρο αναψυχής», άρθρο στην Εφημερίδα *Η Πρόσδος*, online, <https://www.eproodos.gr/post/ethelontes-arhitektones-apo-13-diaforetikes-hores-metamorfosan-parko-sto-neo-petritsi-se>, πρόσβαση 24-01-2020.

Σαφούρη, Γ., 2018. «Ενσωμάτωση δεδομένων περιβαλλοντικής αξιολόγησης δομικών υλικών στον υπολογισμό της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων: η περίπτωση των θερμομονωτικών υλικών», διάλεξη στην Ημερίδα *Μια περιβαλλοντική ματιά στο μέλλον*, 05.06.2018, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη, Σέρρες. Online, http://civilgeo.teicm.gr/index.php?cat_id=127&id=1610, πρόσβαση 10-01-20.

«Σέρρες: Εθελοντές αρχιτέκτονες ξύλου από 13 χώρες έδωσαν «ζωή» σε παρατημένο πάρκο», άρθρο στην Εφημερίδα *Έθνος*, online, https://www.ethnos.gr/ellada/65683_serres-ethelontes-arhitektones-xyloy-apo-13-hores-edosan-zoi-se-paratimeno-parko, πρόσβαση 25-01-2020.

Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Δι.Πα.Ε., <http://civil.ihu.gr/> και <http://civilgeo.teicm.gr>, πρόσβαση 25-01-2020.

ECO FESTIVAL Serres, online, <https://ecofestival-serres.weebly.com>, πρόσβαση 10-01-2020.

MODSCAPES, online, <https://www.modscapes.eu>, πρόσβαση 10-01-2020.

TEICM Racing Team, online, <http://racingteam.teicm.gr/>, πρόσβαση 25-01-2020.

URBACT – MAPS (Military Assets as Public Spaces), online, <https://urbact.eu/maps>, πρόσβαση 13-01-2020.

URENIO, online, <https://www.urenio.org/>, πρόσβαση 20-01-2020.

ΕΙΚΟΝΕΣ + ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Αφίσα εκδήλωσης 2017 σε συνεργασία με τον δήμο Σερρών - Δήμος Σερρών, www.serres.gr

Εικόνα 2: Αφίσα εκδήλωσης 2019 σε συνεργασία με τον δήμο Σερρών – ό.π.

Εικόνα 3: Αφίσα ημερίδας 2016 σχετικής με την εκτροπή του Στρυμόνα και τις επιπτώσεις στην κοιλάδα των Σερρών – Αρχείο Μ. Δανιήλ

Εικόνα 4: Αφίσα-πρόσκληση εκδήλωσης στο πλαίσιο του MODSCAPES, που φιλοξένησε το BE-Lab στην Παν/πολη Σερρών – MODSCAPES, <https://www.modscapes.eu>

Εικόνα 5: Αφίσα ημερίδας 3/2019 για τη βιώσιμη αστική κινητικότητα - Αρχείο Μ. Δανιήλ

Εικόνα 6: Αφίσα διημερίδας 12/2019 για το δομημένο περιβάλλον – ό.π.

Φωτο 7 – 10: Στιγμιότυπα της διημερίδας για το δομημένο περιβάλλον, Παν/πολη Σερρών, Δεκέμβριος 2019 - Αρχείο BE-Lab, φωτό Μ. Παπαφράγκου.

Φωτο 11: Επίσκεψη μελών του BE-Lab στο Πάρκο της Λόντζας και συνάντηση με την ομάδα «Αρχιτεκτονική Άμεσης Παρέμβασης», Νέο Πετρίτσι, Οκτώβριος 2019 – Αρχείο Μ. Δανιήλ

Φωτο 12: Συμμετοχή μελών του BE-Lab στο Workshop “A Journey on the re-use of the former military assets” στο πλαίσιο του URBACT III, Σέρρες, Απρίλιος 2018 – Αρχείο Δήμου Σερρών.